

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 1 - 3,4. ÜNİTE ÖZETİ

DERS ÖZETLERİ, DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 1 – 2,3. ÜNİTE ÖZETİ

AÖL Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 1 Dersi – 1. ÜNİTE ÖZETİ

2.ÜNİTE DİN VE İSLAM

1. DİNİN TANIMI VE KAYNAĞI

Din, sözlükte “örf ve âdet, ceza ve karşılık, mükâfat, itaat, hesap, boyun eğme, hâkimiyet ve galibiyet, saltanat ve mülkiyet, hüküm ve ferman, makbul ibadet, millet, şariat” gibi anlamlara gelir. (İlmihal Diyanet s. 1)

Kur’an-ı Kerim’de din kelimesi sadece Müslümanların değil, başkalarının inançlarını da ifade etmek üzere kullanılmıştır ancak **Kur’an-ı Kerim**’de din kelimesi en çok “**Allah’ın gönderdiği Tevhid dini**” anlamında kullanılmaktadır.

Din kelimesinin anlamında **Mekke döneminde gelen ayetler ile Medine döneminde gelen ayetler arasında farklılık** göze çarpar. **Mekke döneminde gelen ayetlerde din, tarihin akışına ve tabiatın gidişine yön veren, zamana ve âleme hükmeden, dini ortaya koyan, hesap gününü elinde tutan Allah’ın otoritesi anlamına gelir. Medine döneminde ise bu tanım genişletilerek; kişinin Allah’a bağlı bir hayat sürdürmesi, Müslüman topluluğuna karşı görevlerini yerine getirmesi; Allah’ın mutlak tasarruf ve hâkimiyete sahip olması anlamlarına gelmektedir.**

- Dinin psikolojik tanımları dinin, dinî objeyle ilişkin insanın duyguları, hisleri ve psikolojik durumlarıyla ilgili olduğunu vurgular. Örneğin; “Din, sakın bir şekilde düşünülmediğinde, dehşete düşüren bir sahra olan bir dünyada teselli aramanın sonucudur.” (Ferguson) “Din; derin, deruni tecrübenin bir türüdür.” (Friedrich Schleiermacher)
- Dinin sosyolojik tanımları dini, kültürel normları şekillendiren bir grup bilinci ya da genel olarak toplumun üretimi olarak vurgular. Örneğin; “Din, değerlerin muhafazasıdır.” (Harald Hoffding) “Din, kutsal şeyler, yani ayrı tutulan ve yasak kabul edilen şeylerle ilgili inanç ve pratiklerden ibaret birleşik bir sistemdir. (Emile Durkheim)
- Felsefi tanımlarda din, genel olarak gayr-i şahsi soyut bir kavrama uygun olarak tasvir edilir. “Din, insanın, kendisinin dışında bir varlık olarak kendine özgü varlığıyla ilişkisidir.” (Ludwig Feuerbach) “Din, insanın kutsal saydığı şeylerle olan ilişkisidir.” (Rudolf Otto) “Din, ruhsal varlıklara inançtır.” (Tylor)

Çeşitli disiplinlerde yapılan tariflerle baktığımızda yapılan tariflerin dinin bir yönü ele alınarak yapıldığını görürüz. Bu yüzden de bütün bilgilerin birleştiği bir din tanımı bulmak imkânsızdır.

İslam inancına göre din, Yüce Allah tarafından konulur. Bu sebeple dinî hükümlerin kaynağı da Yüce Allah'tır. Bütün peygamberlerin getirdiği inanç sisteminin ortak içeriği Allah'ın varlığı, birliği ve sıfatlarına inanmak, O'nun mükemmel bir varlık olduğunu kabullenmek, nübüvvet ve ahiret inancını benimsemektir.

2. İNSANIN DOĞASI VE DİN

Yüce Allah (c.c.) evrende görünen ve bizlerin görmediği pek çok varlık yaratmıştır. Yaratılan varlıklar arasında insanın özel ve ayrı bir yeri vardır çünkü Yüce Allah evreni ve evrendeki her şeyi insan için yaratmıştır.

İnsan, akıl ve irade sahibi olmasından dolayı diğer varlıklardan farklıdır. İnsan aklını kullanarak doğruyu yanlıştan, iyiyi kötüden ayırabilir. İrade sahibi olmasıyla da seçme ve karar verme özgürlüğüne sahiptir. Bu özellikler, insanın Allah (c.c.) tarafından muhatap alınmasına ve yaptığı eylemlerden sorumlu tutulmasına sebep kılınmıştır.

İnsan yaratılışı gereği her zaman yüce ve kudretli bir varlığa güvenme, ona sığınma ve ondan yardım dileme ihtiyacını hisseder.

Yüce Allah (c.c.) her insanı fitrat üzere yaratmıştır. **Fitrat**; Yüce Allah'ın (c.c.), tüm varlıkları kendi varlığını ve birliğini tanıyabilme gücü ve yeteneği ile yaratması, haniflik, tevhid ve İslam inancıdır.

Haniflik, Kur'an-ı Kerim'de **tevhid** anlamını içerir ve şirk kuşkusu taşıyan her türlü sapık görüşten uzaklaşmak, Allah'ın birliği inancına yönelmek ve ihlaslı bir şekilde yalnız O'na kulluk etmek anlamına gelir.

Hanif

Doğruya ve hakka bağlanan, gerçeğe dönen, Müslüman, muvahhit, Allah'ı birleyen, tevhid ehli, şirk ve sapıklığı hiçbir zaman iyi görmeyen, şirk meyletmeyen, Hz. İbrahim'in tebliğ ettiği tevhid inancını koruyan; Hz. Muhammed'in peygamber olarak gönderilmesinden önce Allah'ın varlığına ve birliğine inanan kimse demektir. (MEB. Dinî Terimler Sözlüğü, s.121.)

3. İMAN VE İSLAM İLİŞKİSİ

Terim olarak **iman**, Hz. Peygamberin vahiy yoluyla getirdiği tüm hususlarda tereddütsüz tasdik etmek ve getirdiklerine inanmak demektir. Bu inancı benimseyen kişiye **Mümin** denir. İnancın gereklerini tam bir teslimiyetle yerine getiren kişiye de **Müslim** denir.

İman, bir kişinin Allah'ın (c.c.) varlığını, birliğini, sıfatlarını, peygamberlerini, ahiret gününü ve bunlardan başka iman edilmesi gereken şeyleri kalp ile tasdik edip dil ile söylemesidir. Bu bakımdan **iman, öncelikle kalbin tasdik etmesidir.**

İslam dininde bir kimsenin mümin olabilmesi için samimi bir şekilde kelime-i tevhid veya kelime-i şehadeti kalben kabul edip söylemesi gerekir.

Kelime-i tevhid; "Lâ ilâhe illallah Muhammedün Rasûlullah; Allahtan başka ilah yoktur. Muhammed O'nun resulüdür." cümlesidir. **Kelime-i şehâdet** ise "Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhû ve rasûluh; yani Ben Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in O'nun kulu ve resûlu olduğuna şahitlik ederim." cümlelerini, içten ve samimiyetle kabullenen kişilerde iman oluşmuş demektir.

İslam, sözlükte kurtuluşa erme, güven, emniyette olma, boyun eğme, itaat, teslim olma; sulh ve barış yapma, anlamlarına gelir. Terim olarak ise şirkten ve şirk ahlakından uzaklaşıp Allah'ın birliğini ve Hz. Peygamberin hak oluşunu kabul ederek Allah'ın emrine peygamberin sözüne uyup teslimiyet göstermek demektir. (MEB, Dini Terimler Sözlüğü, s. 176.)

İslam dinine girerek bütün benliği ile Allah'a teslim olan, onun koyduğu ilkelerle barış ve esenliğe kavuştuktan sonra kendisine güven duyan ve başkalarına da güven veren kimseye **Müslüman** denir. (MEB, Dinî Terimler Sözlüğü, s. 266.)

Şu ayette iman ile İslam aynı anlamda kullanılmaktadır: "...Ancak ayetlerimize inanıp da teslim olanlara duyurabilirsin." (Neml suresi, 81.ayet.) **Eğer iman ile İslam aynı anlamda kullanılırsa o zaman her mümin Müslimdir, her Müslim de mümindir.**

İman ile İslam'ın farklı kavramlar olarak ele alınması durumunda her mümin, Müslim olmakta fakat her müslim, mümin sayılmamaktadır. Çünkü bu anlamda İslam, kalbin bağlanması ve teslimiyeti değil de, dilin ve organların teslimiyeti, belli amellerin işlenmesi demektir.

4. İSLAM İNANÇ ESASLARININ ÖZELLİKLERİ

İslam inancı, Allah'a samimi ve içten bir şekilde bağlanmayı gerektirir. **İslam'ın inanç esasları itikat olarak isimlendirilir. İtikat sözlükte, gönülden bağlanma, kesin karar verme, samimi olarak inanma anlamlarına gelir.** Dinî bir terim olarak, dünya ve ahirette insanların mutlu olmaları için Allah'ın göndermiş olduğu kuralların hepsini kesin bir şekilde kabullenme, iman etme anlamına gelir. (MEB. Dinî Terimler Sözlüğü, s.185.)

İMANIN ESASLARI

Allah'a İman
Peygamberlere İman
Meleklerle İman
Kitaplara İman
Kadere İman
Ahirete İman

İnanç esaslarının kendilerine has birtakım özellikleri vardır. Bu özellikleri şöyle sıralayabiliriz:
1. İnanç esasları açık ve sadedir. İnsanın bunları algılamasında bir problem olmayacak niteliktedir. **Emredilen de yasaklanan da gayet açık bir şekilde belirtilmiştir.**

2. İslam inanç esaslarını sade ve yalın olduğu için aklını ve iradesini doğru kullanan her insan tarafından kolayca öğrenilir ve kabul edilebilir. [İslam inanç esasları kul ile Allah arasında hiç bir aracı kişi ya da kurumun olmasına izin vermez.](#)

3. İnanç esasları dogmatik değildir. **Dogma:** belli bir konuda ileri sürülen bir görüşün sorgulanamaz, tartışılmaz gerçek olarak kabul edilmesidir. İslam inanç esasları vahiy kaynaklıdır. İnsanlar tarafından oluşturulmadığı için de baskı ve zorlama yoktur. İnanç esaslarının kabulü gönülden bağlılıktır. [İslam inanç esasları baskı ve zorlamayla kabul edilemez.](#)

4. [İslam inanç esaslarının benimsenmesi insanın hür iradesine bırakılmıştır.](#)

5. [İslam inanç esaslarını kabul eden bir kişi hem ümit hem de korku içinde olmalıdır.](#)

İslam inanç esasları insana korku ve ümit arasında dengede olmayı öğretir. [İnsan korku ve ümit arasında Allah'ın \(c.c.\) rahmetini dilemelidir.](#)

Allah'ın varlığına inanmakla birlikte O'nun vasıfları hakkında bilgi sahibi olmak gerekir. Varlığına inandığımız Allah'ı sıfatlarıyla tanımalı, O'nun bizimle ve bütün varlıklarla ilişkisini anlamalıyız. Bizler Yüce Allah'ı Kur'an'da geçen ve Peygamberimizin bildirdiği isimlerinden tanırız. [Yüce Allah'ın bütün isimleri için **esmâ-i hüсна** kavramı kullanılır.](#)

Peygamberimizin bir hadisinde: "Allah Teâlâ'nın doksan dokuz isminin olduğu ve bunları sayanın cennete gireceği bildirilmektedir." (Buhari, Tevhid 12.) [Ancak Allah'ın isim ve sıfatları 99 isimden ibaret değildir. Allah'ın ayet ve hadislerde geçen başka isimleri de vardır. Hadiste 99 sayısının zikredilmesi, sınırlama anlamına değil, bu isimlerin Allah'ın en meşhur isimleri olması sebebiyledir.](#)

5. KUR'AN'DAN MESAJLAR: NISÂ SURESİ, 136. AYET

"Ey iman edenler! Allah'a, Peygamberine, Peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman edin. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr ederse, derin bir sapıklığa düşmüş olur." ([Nisa suresi, 136. ayet.](#))

Bu ayette iman esasları ve iman esaslarına nasıl iman edilmesi gerektiği bizlere bildiriliyor. Ayrıca iman esaslarını kabul etmeyen kimselerin durumuna değiniliyor.

[Bu ayet, birinci anlamda Müslüman olanlara, ikinci anlamda, yani tam bir mümin olmalarını emretmektedir.](#) (Mevdudi, Tefhi ul Kur'an, C 1, s. 40.)

Dikkate şayandır ki iman fıkrasında "Allah'a, Resulüne, Resulüne indirilen kitaba, ondan önce indirilmiş olan kitaba" diye dört şeye iman belirtilmiştir. Bu da "[Allah'a iman, Peygambere iman, kitaplara iman](#)" diye üç mertebede özetlenebilir. Hâlbuki küfür fıkrasında, "Allah'ı inkâr, meleklerini inkâr, kitaplarını inkâr, peygamberlerini inkâr, ahiret gününü inkâr" diye melekler ve ahiret günü de eklenerek beş şey açıklanmış, hem de Resûl'e diğer Resûller de eklenmiştir.

İman esasları Kur'an-ı Kerim'in pek çok ayetinde karşımıza çıkmakla birlikte peygamberimiz Hz. Muhammed de (s.a.v.) bir çok hadisleriyle bu esaslardan bahsetmiştir. [Bunlardan en meşhuru Cibril hadisi diye anılan hadisi şeriftir.](#)

3. ÜNİTE İSLAM VE İBADET

1. İSLAM'DA İBADET VE KAPSAMI

İnsan, yaratılmışların en üstünü ve en güzel şekilde yaratılmış olanıdır. Yüce Allah (c.c.) insanı diğer varlıklardan ayrı ve üstün yaratmıştır. Bu durum bir ayette şöyle ifade edilmektedir: “Biz insanı en güzel biçimde yarattık.” (Tin suresi, 4.ayet.) Başka bir ayette ise “Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Kendilerini en güzel ve temiz şeylerden rızıklandırdık ve onları yarattıklarımızın birçoğundan üstün kıldık.” (İsra suresi, 70. ayet.) buyrulmaktadır.

İnsan; yaratıcısını tanımak ve O'na ibadet etmek için yaratılmıştır. Bu durum Zariyat suresi, 56. ayette şöyle geçmektedir: “Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.” Başka bir ayette de “O, hanginizin daha güzel amel yapacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratandır. O, mutlak güç sahibidir, çok bağışlayandır.” (Mülk suresi, 2.ayet.) buyrulmaktadır insanın yaratılış gayesinin Yüce Allah'ın (c.c.) iradesi doğrultusunda bir hayat yaşamak olduğu vurgulanmaktadır

Sözlükte “boyun eğme, alçakgönüllülük, itaat, kulluk, tapma, tapınma” anlamlarına gelen **ibadet** dinî bir terim olarak insanın Allah'a (c.c.) saygı, sevgi ve itaatini göstermek, O'nun hoşnutluğunu kazanmak niyetiyle ortaya koyduğu belirli tutum ve gerçekleştirdiği davranışlardır.

İbadetin kendi içinde bir özel bir de genel anlamı vardır. Özel anlamda ibadet, Yüce Allah (c.c.) tarafından emredilen ve Hz. Muhammed (s.a.v.) tarafından nasıl yapılacağı öğretilen, niyete bağlı olarak gerçekleştirilen, yaratana karşı saygı ve boyun eğmeyi ifade eden ve yapana sevap kazandıran belirli davranış biçimleridir.

Salih amel

1. İyi, güzel, yararlı iş ve davranış.

“İman eden kadın olsun erkek olsun kim salih amel işlerse onlara güzel bir hayat yaşatacağız. Onların sevaplarını yaptıklarının kat kat fazlasıyla vereceğiz.” (Nahl suresi, 97.ayet.)

2. Dayanaklarını Kur'an-ı Kerim ve sünnetten alan, insanın imanını güçlendirmek için niyetli olarak yapılan tüm güzel davranışlar, inançlar, ibadetler ve insanlığın faydasına yapılan işler.

“Andolsun zamana ki, insan gerçekten ziyan içindedir ancak iman edip de salih ameller işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler, birbirlerine sabrı tavsiye edenler başka (Onlar ziyanda değillerdir)” (Asr suresi, 1-3.ayetler.) (MEB, Dinî Terimler Sözlüğü, s.321.)

2. İSLAM'DA İBADETİN AMACI VE ÖNEMİ

İnsanın yaratılışının gayesi, Yüce Allah'a (c.c.) ibadet etmek ve O'nun rızasını kazanmaya çalışmaktır. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de bu durum şöyle ifade edilmiştir: “Ben cinleri ve insanları ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.” (Zariyat suresi, 56.ayet.)

İbadet, Allah (c.c.) emrettiği için doğrudan Allah'a yapılır. “Ancak sana ibadet eder ve ancak senden yardım dileriz.” (Fatiha suresi, 5.ayet.) bu ilkeyi açıkça ifade etmektedir.

Bir davranışın ibadet olabilmesi için, inanılarak, samimiyetle, iyi niyetle ve dünyaya ait bir menfaat beklemeden yapılması gerekir. Bu nedenle ibadet, gösterişten uzak, hiçbir karşılık beklemezsizin yalnız Allah'ın (c.c.) emrini yerine getirmek ve O'nun rızasını kazanmak için yapılmalıdır.

İbadet, Allah'ın (c.c.) emirlerini yerine getirmek ve yasaklarından kaçınmaktır. İbadetin zikir, fikir ve şükür olmak üzere üç boyutu vardır. İbadetin zikir boyutu, Allah (c.c.) inancını zihinde sürekli

canlı tutmak, O'nu anmaktır. **Fikir** boyutu, Allah'ın (c.c.) sıfatlarını ve evrende yarattığı eşsiz güzellikleri düşünmektir. **Şükür** boyutu ise verilen bütün nimetlerine karşı Allah'a teşekkür etmektir.

İbadet, Allah (c.c) ile iletişimin canlı tutulmasıdır. İbadet ile sürekli canlı tutulan iletişim insana ahlaki erdem kazandırır.

3. İSLAM'DA İBADET YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Yüce Allah (c.c.), akıl ve irade ile diğer canlılardan farklı ve üstün yarattığı insanı, çeşitli kabiliyetlerle donatmıştır. İnsanı dilediğini seçme ve yapabilme hürriyetine sahip kılarak yaptıklarından sorumlu tutmuştur. "İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı zanneder." (Kıyamet suresi, 36. ayet.)

İslam'da dinin emir ve yasakları karşısında sorumluluk ve yükümlülük taşıyan kişilere **mükellef** denir. İnsan, Allah (c.c) tarafından kendisine teklif edilen kulluk görevlerini kabul etmiş olduğu için mükelleftir.

Akıl nimetinden yoksun olan ve irade kabiliyeti bulunmayan (çocukluk, uyku, baygınlık, delilik gibi) kimselerin İslam'da ibadet yükümlülüğü yoktur.

İslam'da özgür iradesiyle hareket edebilecek yaş ve olgunluğa gelmiş olan mükellef kimselerin davranışlarına **ef 'al-i mükellefin** denir.

Ef 'al-i mükellefin

Farz Vacip Sünnet Mendup Mübah Haram Mekruh

Farz: Dinen sorumlu sayılan her Müslüman tarafından yapılması kesin olan emirlerdir.

Farzı ayn: Mükellef olan her Müslümanın kendisinin yerine getirmesi gerekli olan farzlardır. **Namaz, oruç, hac, zekât gibi temel ibadetler böyledir.**

Farzı kifaye: Müslümanların tek tek değil de toplum olarak sorumlu oldukları farzlardır. **Örneğin, Kur'an-ı Kerim'i ezberlemek, şahitlik yapmak, insanların ihtiyacı olan sanatları ve ilimleri öğrenmek ve cenaze namazı kılmak gibi.**

Vacip: Vacip, yapılması farz seviyesinde olmayan fakat sünnetten daha kuvvetli olan dinî hükümlerdir. Vacip olan bir emri terk eden kişi farzı terk edenden daha az bir cezayı hak etmiş olur. Vacibin farzdan en önemli farkı, **farz inkâr eden dinden çıkar ama vacibi inkâr eden kişi dinden çıkmaz, günahkâr olur.**

Sünnet: Sünnet, **sünneti müekkede** ve **sünneti gayri müekkede** olarak iki kısımda incelenir.

Sünneti müekkede; pekiştirilmiş ve güçlü sünnet demektir. Bunlar, Peygamberimizin (s.a.v.) devamlı olarak yaptığı ve sırf mecburi olmadığını göstermek için ara sıra terk ettiği fiillerdir.

Sünneti gayri müekkede; Hz. Peygamber'in çok defa yerine getirdiği bazen de terk ettiği sünnetlerdir.

Mendup: Terim olarak yapılması tavsiye edilip övülen fakat yapılmamasında da bir sakınca bulunmayan eylem veya davranışlara **mendup** denir.

Mendup, Hz. Peygamber'in bazen yapıp, bazen terk ettiği işler, nafilelerdir. Mendup sayılan bazı ibadetler şunlardır: gece namazı, kuşluk namazı, camiye ilk girildiğinde kılınan namaz, misafire ikram, yollarda sıkıntı veren şeyleri kaldırma vb.

Mübah: Sözlükte açığa çıkan, açıklanan, serbest bırakılan şey anlamına gelir. Allah veya Resûlü'nün, mükellefi yapıp yapmamakta serbest bıraktığı fiile **mübah** denir.

Bir fiilin mübah olması ayet ve hadislerde o şeyin helâl olduğunun bildirilmesiyle veya o fiilin işlenmesi hâlinde bir vebal ve günahın, dinî bir sakıncanın bulunmadığının ifade edilmesiyle anlaşılır.

Haram: Bir fiilin haram olabilmesi için ayet ya da hadisle kesin ve bağlayıcı şekilde yasaklanması gerekir. Başkasının malını haksız yere yemek, adam öldürmek, zina etmek, alkollü içki içmek, yalan söylemek, dinin kesin haram kabul ettiği ve yasakladığı bazı fiillerdir.

Mekruh: Allah ve Resûlü'nün, kesin ve bağlayıcı olmayan bir üslupla yapılmamasını istediği fiile **mekruh** denir.

4. İSLAM'DA İBADETLERDE TEMEL İLKELER

Bir davranışın ibadet sayılabilmesi için birtakım temel ilkeleri içinde bulundurması gerekir. İbadetin Allah (c.c.) tarafından kabul edilmesi bu temel ilkelere uyulmasıyla gerçekleşir. Her ibadetin kendine ait şekil şartları olmakla beraber, genel olarak ibadetlerin geçerli olması Kur'an ve sünnete uygun olması, ibadet niyetiyle ve ihlasla, samimiyetle yerine getirilmesi gerekir.

Kur'an ve Sünnete Uygunluk

İbadetler dinin değişime açık olmayan sahasını oluştururlar. Bu sebeple ibadet, Kur'an'ın emrettiği, Hz. Peygamber'in de uygulamalarıyla şekil ve sınırlarını çizdiği biçimde yapılmalıdır. İbadetler, Kur'an ayetleriyle belirlenmiş, uygulaması ise Peygamber Efendimiz (s.a.v.) tarafından yapılarak bizlere öğretilmiş özel davranışlardır.

Kişilerin yapmış oldukları ibadetlerin geçerli sayılabilmesi için ilk önce o ibadetin Kur'an'da belirtilmesi ve Peygamberimizin sünnetine uygun olması gerekir. Zamanın ve şartların değişmesi, ibadetlerin şeklini ve mahiyetini değiştirmez.

Yüce Allah (c.c.) tarafından emredilen ve Hz. Muhammed (s.a.v.) tarafından açıklanıp gösterilen şeklin dışındaki ibadetler bid'at olarak nitelendirilir. **Bid'at;** Hz. Peygamber döneminden sonra ortaya çıkan dinî bir delile dayanmayan inanç, ibadet, fikir ve davranışlardır. (MEB, Dinî Terimler Sözlüğü, s.40.)

Niyet

İbadet yalnızca ve doğrudan Allah'a yapılmalıdır. İnsan her türlü riyadan ve gösterişten uzak bir şekilde sadece Allah (c.c.) emrettiği için ibadet etmelidir çünkü insanları yaratan, sayısız nimetlerle donatan Yüce Allah'tır.

Bu konu ile ilgili bir ayette: "Şüphesiz ben Allah'ım. Benden başka hiçbir ilâh yoktur. O hâlde bana ibadet et ve beni anmak için namaz kıl." (**Taha suresi, 14. ayet.**) buyrulmuştur.

İhlas

Tutum ve davranışlarda sadece Allah'ın hoşnutluğunu gözetme, sözün öze uyması, riyakâr ve ikiyüzlülükten uzak olmak, insanın bütün davranışlarında, sözlerinde, inançlarında ve ibadetlerinde yalnızca Allah'ın rızasını gözetmesi demektir.

İhlas, şirk ve riyadan, bâtil inançlardan, kötü duygulardan, çıkar hesaplarından ve genel manada gösteriş arzusundan kalbi temizlemeyi, her türlü hayırlı faaliyete iyi niyetle yönelmeyi ve her durumda yalnızca Allah'ın rızasını gözetmeyi ifade eder. (Süleyman Ateş, "İhlas" maddesi, TDV, İslam Ansiklopedisi, C 21, s.536.)

5. İSLAM'DA İBADET AHLAK İLİŞKİSİ

İbadetler, dinin özünü teşkil eden iman esaslarından sonra dinde ikinci önemli halkayı oluşturur. Diğer bir ifadeyle din, en yalın biçimiyle Allah'a inanma ve O'na ibadet etme olduğundan inanç ve ibadet sistemleri dinin aslı unsurlarını meydana getirir. Buna üçüncü boyut olarak ahlak eklenmelidir.

Dua, Allah (c.c.) ile insan arasındaki en önemli iletişimlerden biridir. Dua, kişinin Allah (c.c.) ile olan bağını kuvvetlendiren ibadetlerdendir.

Günde beş vakit kılınan namaz, insanın yaratıcı ile olan bağını kuvvetlendirir, manevi dünyasını temizler ve zenginleştirir. Namaz insanı kötülüklerden alıkoyar.

Oruç ibadeti, kişiye davranışlarını kontrol etme becerisini kazandırarak karakterinin sağlam ve güçlü olmasını sağlar. İnsan, oruç sayesinde sabrı öğrenir. Kendisine verilen nimetlerin değerini anlar.

Zekât ibadeti, toplumdaki fakirler ile zenginler arasındaki gelir dengesizliğinin giderilmesini sağlar.

Hac ibadeti, Müslüman bir kişiye hem bireysel hem de toplumsal olarak kulluk etmenin manevi hazzını yaşatır. Hac ibadeti, toplumsal olarak Müslümanlar arasındaki yıllık bir buluşma gibidir. Dünyanın her yerinden gelen Müslümanlar birbirleriyle tanışır, kaynaşır ve dost olurlar.

Kurban ibadeti, Müslümanlara kulluk yolunda Allah (c.c.) için her şeyi feda edebileceklerini yaşatır.

6. KUR'AN'DAN MESAJLAR: BAKARA SURESİ 177. AYET

"Yüzlerinizi doğuya ve batıya çevirmeniz iyilik değildir. Asıl iyilik kişinin Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitaba ve peygamberlere iman etmesi; sevdiği maldan yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, yardım isteyenlere ve özgürlüğünü kaybetmiş olan kölelere harcaması; namazı kılıp zekâtı vermesidir. Böyleleri anlaşma yaptıklarında sözlerini tutarlar; darlıkta, hastalıkta ve savaş zamanında sabrederler. İşte doğru olanlar bunlardır ve işte takva sahipleri bunlardır." (Bakara suresi, 177. ayet.)

Bakara suresinin 177. ayeti "Birr ayeti" olarak isimlendirilir. Peygamberimiz (s.a.v.) bir hadisinde bu kavramı şöyle tarif eder: "Birr, ahlâk güzelliğidir." (Tirmizî, Zühd, 52.)

Birr kavramı, Kur'an'da, iman ve ibadet başta olmak üzere her türlü iyilik, ihsan, itaat, doğruluk, günahsızlık gibi manalarda kullanılmıştır.

Kur'an-ı Kerim'de **birr** kelimesiyle **sıdk** (doğruluk-dürüstlük) ve **takva** kelimeleri arasında, yakın bir ilişki vardır. Bu konu ile ilgili ayetlerde Yüce Allah (c.c.) şöyle buyurur: "İyilik ve takva üzere yardımlaşın ama günah ve düşmanlık üzere yardımlaşmayın..."(**Maide suresi, 2. ayet.**)

Bu ayet bizlere erdemli olmanın bir örneğini sunmaktadır. Bu örneğin ilk kısmında İslâm'ın inanç esasları belirtilmekte daha sonra Allah (c.c.) için sevdiğimiz şeylerden mali yardımlarda bulunmayı, namaz ve zekât ibadetlerini yerine getirmeyi bizlere emretmektedir. Yaptığımız sözleşmelere riayet etmeyi, en zor ve sıkıntılı zamanlarda bile sabırlı olmak gerektiğini bizlere hatırlatmaktadır.

TEBRİKLER, ÖZETİN SONUNA GELDİNİZ.